

A nehézségi gyorsulás mérése megfordítható ingával

Mérési jegyzőkönyv

Szőke Kálmán Benjamin

2010. december 7.

Mérés célja:

Cél a nehézségi gyorsulás meghatározása, megfordítható ingával.

Mérési berendezések:

- Ingatartó
- Megfordítható inga tolósúllyal
- Digitális lengésidőmérő
- Súlypontmérő ék

Mérés leírása:

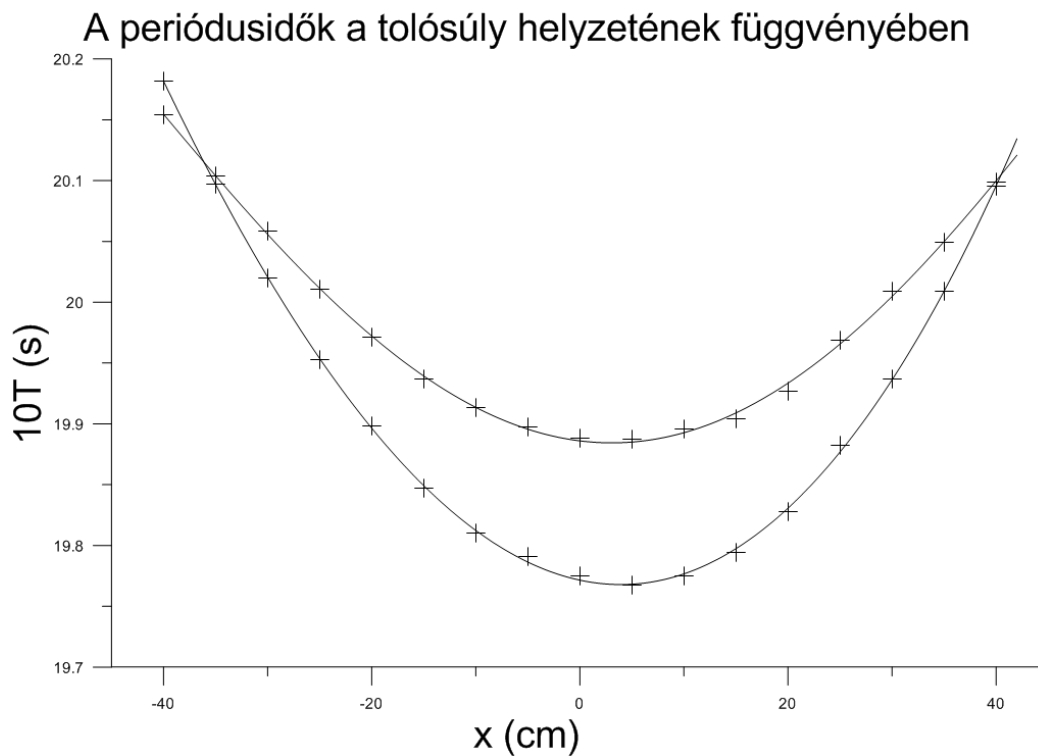
A nehézségi gyorsulást megfordítható inga lengésideiből határozhatjuk meg. A lengésidőt 10 lengésidőből mérjük meg, egy fénykapus digitális időmérő segítségével. Az ingán lévő mozgatható súlyt különböző távolságértékekre beállítjuk, és mérjük a lengésidőt. Majd az inga megfordítása után elvégezzük a mérést újra. A mért értékeket ábrázolva két görbét kapunk, amik metszik egymást. Az egyik kiválasztott metszéspont körül szükségünk van még további mérésekre, hogy pontosan meg lehessen határozni azt a pontot, amikor a két ingapozícióban ugyan az a lengésidő. Így a nehézségi gyorsulást a matematikai inga lengésidejének képletéből határozhatjuk meg.

Periódusidők mérése

Mértem az inga lengésidőjét (T_1) a tolósúly helyzetének (x) függvényében, majd az ingát megfordítva (T_2) még egyszer.

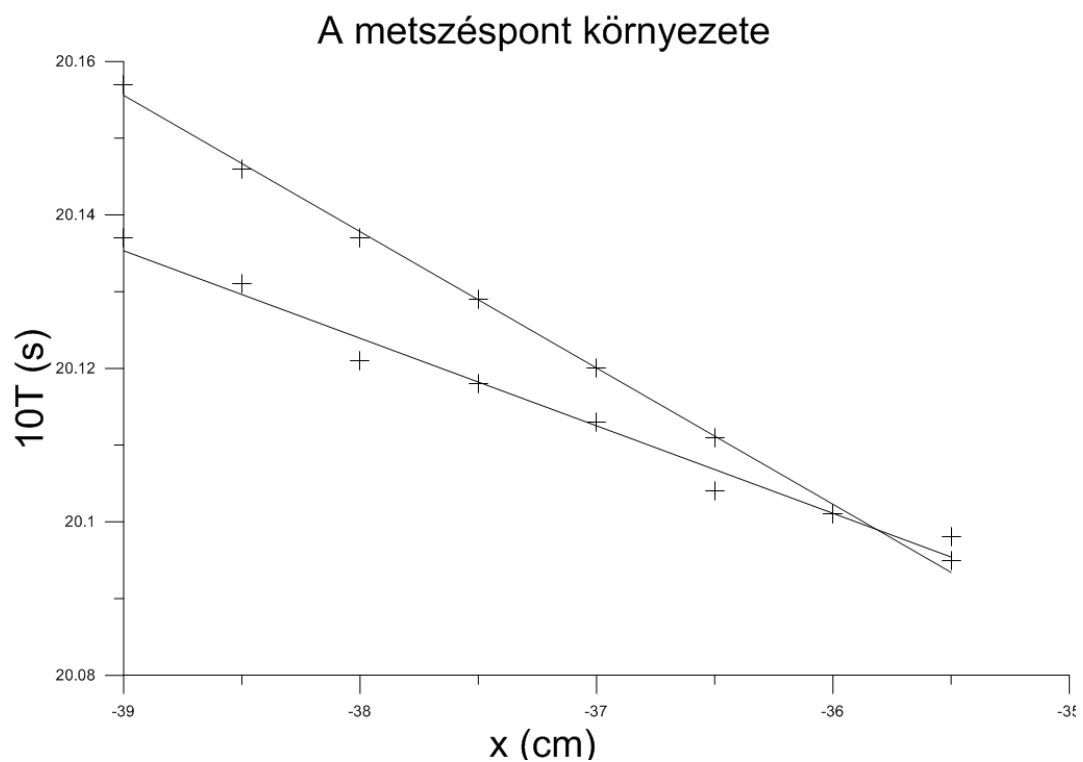
Mérési adatok:

x (cm)	$10T_1$ (s)	$10T_2$ (s)
40	20.099	20.095
35	20.049	20.009
30	20.009	19.937
25	19.969	19.882
20	19.927	19.828
15	19.904	19.794
10	19.896	19.775
5	19.887	19.767
0	19.888	19.775
-5	19.897	19.791
-10	19.913	19.81
-15	19.937	19.847
-20	19.971	19.898
-25	20.011	19.953
-30	20.058	20.02
-35	20.104	20.097
-40	20.154	20.182

Metszéspont mérési adatai:

x (cm)	$10T_1$ (s)	$10T_2$ (s)
-35.5	20.098	20.095
-36	20.101	20.101
-36.5	20.104	20.111
-37	20.113	20.12
-37.5	20.118	20.129
-38	20.121	20.137
-38.5	20.131	20.146
39	20.137	20.157

Közös lengésidő:

$$T = 2.0099 \pm 0.0003 \text{ s}$$

A nehézségi gyorsulás meghatározása

A nehézségi gyorsulást (g) az alábbi egyenletből számolhatjuk az előbb kiszámolt lengéssidőből (T) és a jegyzetben leírt éktávolságból (l_e).

$$l_e = 1.0033 \pm 0.0002 \text{ m}$$

$$g = \frac{4\pi^2 l_e}{T^2} = 9,8048 \pm 0.0005 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$$

Korrekciós tagok

Lengéssidő:

Az előző pontban használt képlet csak kis kitérések esetén igaz. A lengéssidő pontos képlete α szögű kitérés esetén a következő sorral adható meg.

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{l_e}{g}} \left(1 + \frac{1}{4} \sin^2 \frac{\alpha}{2} + \frac{9}{64} \sin^4 \frac{\alpha}{2} + \frac{25}{256} \sin^6 \frac{\alpha}{2} + \dots \right)$$

A mérés során az inga szögkitérése (α) közel 2° volt. Korrekciót (Δg) a jegyzetben lévő táblázatból határoztam meg.

$$\Delta g_{korr} = 0.0049 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$$

Felhajtóerőből származó korrekció:

Itt az alábbi korrekciót kell megfigyelni

$$\Delta T_{korr} = 0.8 \cdot \frac{\rho_{lev}}{\rho_{inga}} \cdot T = 0.000238161 \text{ s}$$

$$\Delta g_{korr} = 0.00488 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$$

A centrifugális gyorsulás hatása:

A Föld forgása miatt centrifugális gyorsulással kompenzált effektív gyorsulást is mérünk. Ezt a változást megkaphatjuk a Föld sugarából (R), szögsebességéből (ω), és a szélességi fokból (φ).

$$\Delta g = \omega^2 R \cdot \cos^2 \varphi = \left(\frac{2\pi}{86400} \right)^2 \cdot 6370^2 \cdot \cos^2(47^\circ) = 0.09981 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$$

Súlypont mérése

Ebben a mérésben a feladat annak a pozíciónak meghatározása volt, mikor a rendszer súlypontja pont középen, a 0-ás értéknél lenne. Ezt a pontot a mérési pontokra illesztett egyenes paramétereiből (s_1), (s_0) kaphatjuk meg.

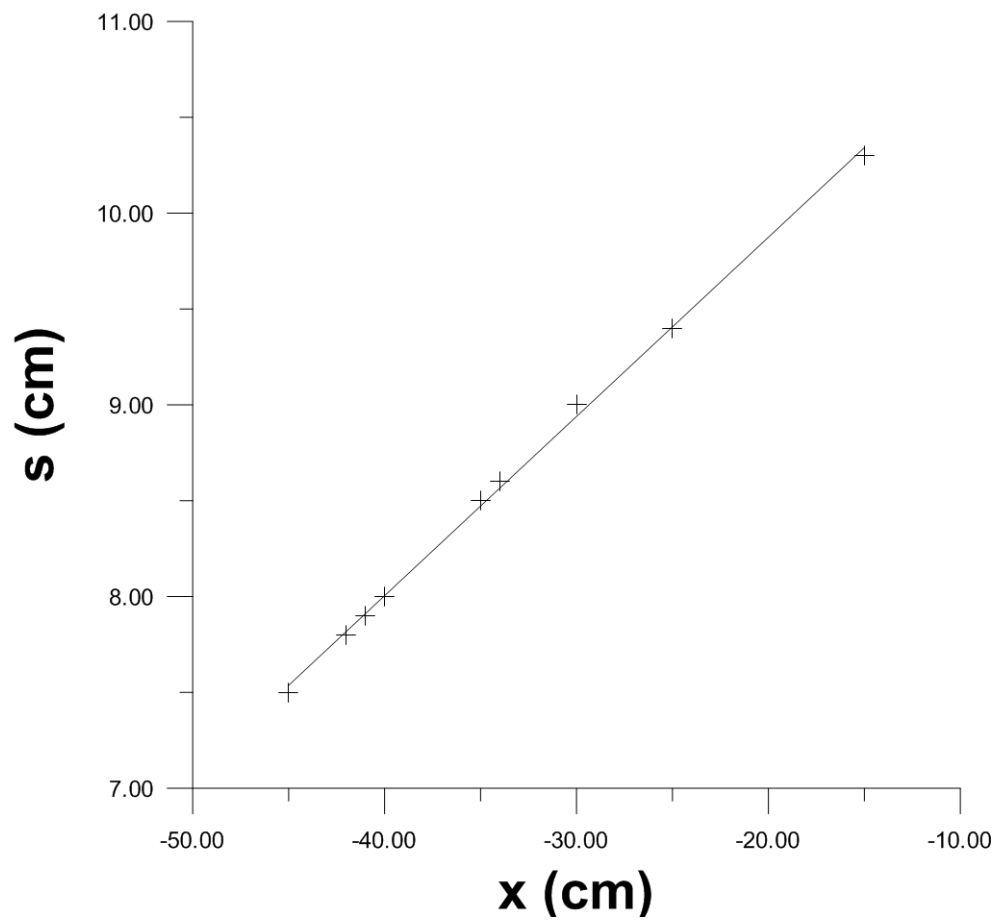
$$s(x) = s_1x + s_0$$

$$x_{triv} = -\frac{s_0}{s_1}$$

Mérési adatok:

x (cm)	s (cm)
-40	8
-35	8.5
-30	9
-25	9.4
-15	10.3
-45	7.5
-41	7.9
-42	7.8
-34	8.6

Grafikon:

$$s_0 = 11.74 \pm 0.01 \text{ cm}$$

$$s_1 = 0.094 \pm 0.004$$

$$x_{triv} = -125.61 \pm 0.01 \text{ cm}$$